

"Не за вражда - за обич съм родена"

Публикувано от **mOn** на 11.03.2010

"Не за вражда - за обич съм родена"

(есе)

Изведена от контекста на Софокловата трагедия, тази фраза на Антигона може да значи какво ли не. Тя е толкова обща, че ни позволява върху нея да надградим най-различни построения. Наистина, ако не знаем сюжета на трагедията, можем да приемем, че Антигона е нещо като хипарка, която призовава за обич между хората и казва "не" на войната. "Прави любов, а не война". Или че като много съвременни творци смята, че само любовта и красотата могат да бъдат среда за истинско творчество. Че вдъхновението може да дойде само от любовта. Ето какво например каза наскоро рокмузиканта Лени Кравиц в интервю: "Няма значение какъв е човек, през какво преминава и накъде се е насочил - всеки един от нас иска да обича и да бъде обичан. Може и да не го признава, но е така. За това сме тук. За това сме създадени."

Но думите на Антигона могат да бъдат сравнени и с фразеологията на някои съвременни протестантски пастори. Нали и те призовават да се обичаме? То кой ли не говори за нуждата от доброта и любов! Дори попфолкпевиците заеха страната на доброто и светлината. И като пастори взеха да поучават.

Можем да тръгнем в много посоки. Но коя си струва? И една-единствена ли е вярната? Със сигурност има такива интерпретации на думите на Антигона, които са съвсем малко вероятни. Такава е например онази, че творецът има нужда от любов. Нали Антигона все пак не е творец?

Малко вероятна е и версията, че Антигона като пасторите проповядва мир. Че проповядва уважение към другия, а още по-малко пък социална взаимопомощ, както е при християните. Богатите са призоваваните да си дадат излишните ризи. Защото за древните гърци не войната е била проблем, а несправедливостта. Тя е коренът на злото. Антигона е искала спазването на божествения закон и толкоз. Семейния ритуал. Не е логично да я виждаме в ролята на мисионер. Нещата са твърде лични.

Също и "хипарският" вариант на сравнение не е най-подходящият възможен. Антигона не мисли да създава нов тип общество. На нея не ѝ трябва да експериментира с човешките взаимоотношения. Напротив, на нея ѝ дай нещата да са непроменени, да са тъй, както баба знае.

Хрумва ми и още едно сравнение. Дали пък думите на Антигона не са сравними с куплет от стара градска песен?

"Аз живея за любов,
но съм тъй усамотена,
че продадена любов
сърцето ми разби."

Не, това пък е направо абсурдно. В старата градска песен има нещо, което може да се каже, че важи и за Софокловата Антигона: жената е нежно създание, тя има нужда от любов, тя вирее в любовта. За разлика от вечно воюващите мъже, жените винаги са били възпитавани да бъдат "разбрани" и да са склонни на компромиси в името на семейството. Още от момичета те биват тренирани в търпимост и толерантност. Е, ако изключим, разбира се, амазонките и днешните феминистки. Поне някои от тях. Но приликата със старата градска песен свършва с това. В "Антигона" няма любовна история. Антигона е създадена да обича роднините си, това е. Няма никакви намеци за любов в смисъл на страст. Няма колумбийски сериал.

Затова и най-убедително си остава твърдението, че тези думи се появяват в устата на Антигона, когато тя настоява за нещо невъзможно - да се спре най-сетне с отмъщението и възмездието. Нека всеки погребее своите мъртви. Нека оплачем мъртвите си. Това казва тя. И това са думи, които подходат повече като че ли на една войнишка майка. "Мъртвият не ни е враг", беше писал един български поет, Димчо Дебелянов. Тези думи произхождат от Софокъл. Антигона воюва срещу войната. Това е трагическата ирония. Това е нейната вина.

Затова и завършвам с темата за избора. В каква посока ще тръгнем избираме сами. Но с едно трябва да сме наясно: или говорим за Антигона на Софокъл и какво тя е имала предвид, когато е произнесла крилатите думи, или пък ги възприемаме съвсем свободно - като метафора, като алюзия, като врата към свободни асоциации. И единият, и другият път водят към интересни неща.